

бизнес климатын жақсартуға және жеке кәсіпкерлер үшін салықты ашық және қолдаушы етуге көмектеседі[2].

Қабылданған кодекстің нормаларын іске асыру экономиканы оңтайландыру мен жанашылдандыруға, отандық және шетелдік өндірушілер үшін бизнесті жүргізуді жеңілдетуге мүмкіндіктер ашады. Жаңа Кодекстің қызмет ету уақыты соншалықты көп болмаса да, ағымдық экономикалық көрсеткіштер салық жүйесін реформалаудағы мақсатқа қол жеткізілгенін көрсетіп отыр.

Сондай-ақ жаңа Салық Кодексінің шегінде электрондық есеп берушілердің саны едәуір артқан. Көрсетілетін қызметтердің сапасын кәсіпкерлік субъектілердің 85%-ы, тұрғылықты халықтың 91%-ы жоғары бағалаған[3].

Мемлекет басшысының бизнесті қолдау және еңбек нарығындағы тұрақтылықты қамтамасыз етуге қатысты тапсырмасын орындау үшін шұғыл шаралар қоржыны әзірленуде, ол жеті негізгі бағытты қамтиды: қолжетімді қаржыландыру, кепілдіктер беру, салықтық ынталандыру, бизнесті тексеруді төмендету және жұмыспен қамтуды қамтамасыз ету.

Қазақстанда жеке кәсіпкерлер үшін салық жүйесін жетілдіру елдегі кәсіпкерлікті дамыту жөніндегі Стратегияның негізгі элементі болып табылады. Сонымен, елімізде кәсіпкерлікті дамытуда барлық жағдай жасалып, жеңілдіктер қарастырылған. Мемлекет алдағы уақытта да бизнеске қолдау көрсететіні белгілі. Осылайша, біз бизнеске де, қарапайым халыққа да жүктемені азайтамыз, бұл сайып келгенде экономикалық өсу мен өркендеуге ықпал ететін болады.

Әдебиеттер

1. Кодекс РК «О налогах и других обязательных платежах в бюджет (Налоговый кодекс)» практическое пособие.-Алматы:ТОО «Издательство «Норма-К»»,2023. 920с.

2.<https://informburo.kz/kaz/2023-zhyldy-1-atarynan-bastap-saly-tleushlerge-talaptar-zgered.html>

3.<https://dknews.kz/nalogi/2023-zylgy-1-kantardan-bastap-zeke-tabys-salygy-esepteu-kezinde-kiris-tuzetiledi.html>

Махмут І.А., Нурмағанбет А.Н., 1 курс (Қарағанды Бөкетов университеті)
Ғылыми жетекші – э.ғ.м., аға оқытушы Тиштыкбаева А.Ж.

ҚАРЖЫ-НЕСИЕ СЕКТОРЫНЫҢ ШАҒЫН ЖӘНЕ ОРТА БИЗНЕСТІ ДАМУДАҒЫ НЕГІЗГІ БАҒЫТТАРЫ

Қаржы-несие секторы Қазақстан Республикасының экономикалық дамуында шешуші рөл атқарады және ел дамуының стратегиялық мақсаттарына қол жеткізуге ықпал ете алады. Қазақстанның стратегиялық дамуындағы қаржы-кредит секторының негізгі басымдықтарының бірі: бұл елдегі шағын және орта бизнесті қолдау, себебі Қазақстандағы шағын және орта кәсіпорындар (ШОБ) ел экономикасында шешуші рөл атқарады және экономикалық өсудің маңызды көзі болып табылады.

Шағын және орта бизнес - бұл ірі корпорациялар мен көп ұлтты компаниялардан ерекшеленетін белгілі бір сипаттамалары бар кәсіпорындар санаты. ШОБ анықтаудың әмбебап стандарты болмаса да, олар әдетте келесі ерекшеліктермен сипатталады: көлемі жағынан ірі корпорациялармен салыстырғанда шағын және орта бизнеске жатады, сонымен қатар шағын және орта бизнесті басқару әдетте ірі корпорацияларға қарағанда икемді және орталықтандырылмаған. Шағын және орта бизнес иелері көбінесе өз кәсіпорындарын басқарудың белсенді қатысушылары болып табылады. Олар өндірісті ұлғайтуға, өткізу нарықтарын кеңейтуге, инновацияларға және ел экономикасының бәсекеге қабілеттілігін арттыруға ықпал етеді [1].

Шағын және орта бизнес көптеген елдердің экономикасында маңызды рөл атқарады. Олар көптеген жұмыс орындарын ашады, бәсекелестікті ынталандырады және аймақтардың дамуына ықпал етеді және көптеген елдердің экономикалық жүйесінің маңызды элементі болып табылады. Жалпы алғанда, шағын және орта бизнес жұмыс орындарын құруда, экономикалық өсуді ынталандыруда және инновацияларды дамытуда шешуші рөл атқаратын экономиканың маңызды және серпінді сегменті болып табылады.

Қазақстандағы ШОБ инновацияларды ынталандыруда және жаңа технологияларды дамытуда маңызды рөл атқарады. Олар экономиканың түрлі салаларында инновациялық жобаларды әзірлеуге және енгізуге белсенді қатысады. Шағын және орта бизнесті (ШОБ) дамыту Қазақстан экономикасына айтарлықтай әсер етеді. Сондықтан, шағын және орта бизнесті дамыту Қазақстан экономикасында маңызды рөл атқарады, бұл тұрақты және экономикалық өсуге, жұмыс орындарын құруға, инновацияларды ынталандыруға және халықтың өмір сүру деңгейін арттыруға ықпал етеді. Сондықтан ШОБ-ты қолдау және дамыту елдегі қаржы-несие секторы мен басқа да мүдделі тараптар үшін әрдайым басым және негізгі міндеттер болып қала береді[2].

Жалпы, ШОБ Қазақстанның экономикалық дамуында маңызды рөл атқарады және Үкімет олардың өсуі мен дамуы үшін қолайлы орта құру үшін шаралар қабылдауды жалғастырады. Бұған кәсіпкерлік белсенділікті қолдау, қаржы ресурстарына қол жеткізуді жеңілдету және ШОБ-тың табысты жұмыс істеуі үшін қажетті инфрақұрылымды дамыту кіреді. Қаржы-несие секторы кәсіпкерлерге өз идеяларын жүзеге асыруға және экономикалық өсуді ынталандыруға көмектесетін несиелер, кеңестер және басқа қаржылық қызметтерді ұсыну арқылы шағын және орта бизнесті дамытуға белсенді қолдау көрсете алады.

Шағын және орта бизнесті қолдау көптеген елдердің, соның ішінде Қазақстан Республикасының қаржы-несие секторы үшін негізгі басымдық болып табылады. Бұл сектор экономикада маңызды рөл атқарады, өйткені ол инновацияларға және экономикалық өсуге ықпал етеді. Қазақстанда шағын және орта бизнесті (ШОБ) дамыту тұрақты экономикалық өсу және халықтың өмір сүру сапасын жақсарту үшін стратегиялық маңызға ие. Соңғы жылдары Қазақстан үкіметі өзінің күш-жігерін ШОБ-ты қолдауға және қолайлы кәсіпкерлік ахуал жасауға белсенді жұмылдыруда. Сондықтан, Қазақстанда ШОБ дамытудың бірнеше негізгі бағыттары айқындалған және олар 1-кестеде айқындықпен берілген [3].

Кесте 1

Қаржы-несие секторының шағын және орта бизнесті қолдаудағы негізгі бағыттары

Реттік №	Негізгі бағыттары	Негізгі іс шаралар жиынтығы мен нәтижелері
1	Несиелер мен қарыздар беру	Банктер және басқа қаржы институттарының икемді шарттары, төмен пайыздық мөлшерлемелері және ұзақ өтеу мерзімі бар шағын және орта бизнес (ШОБ) үшін қолайлы арнайы шарттары бар несиелер мен қарыздарды ұсына алады.
2	Стартаптар мен инновациялық жобаларды қаржыландыру	Қаржы институттары мамандандырылған несиелік бағдарламаларын ұсыну және өсу әлеуеті жоғары перспективалы жобаларға инвестициялау арқылы ШОБ стартаптары мен инновациялық жобаларына белсенді қолдау.
3	Консультациялық қолдау	Қаржы институттары қаржылық жоспарлау, несиелерді басқару, салықтар, маркетинг және бизнесті жүргізудің басқа аспектілері бойынша ақысыз немесе арзан кеңес бере алады.
4	Оқыту және дағдыларды дамыту	Қаржы институттары бизнестің әртүрлі аспектілері бойынша ШОБ кәсіпкерлеріне арналған оқу бағдарламалары мен семинарларын ұйымдастыра алады, мысалы, қаржыны басқару, бизнесті жоспарлау маркетинг, персоналды басқару және бизнесті жүргізудің басқа аспектілері бойынша оқыту бағдарламалары мен кеңестер бере алады.

5	Қаржыландырудың қол жетімділігін арттыру	Микрокредиттер, кепілдендірілген несиелер және кәсіпкерлік тәуекелге байланысты қаржылық құралдар сияқты инновациялық қаржылық өнімдерді әзірлеу шағын және орта бизнес үшін қаржыландырудың қолжетімділігін арттыруы мүмкін. ШОБ қажеттіліктеріне бағытталған арнайы қаржы құралдары мен өнімдерін әзірлеп, ұсына алады.
6	Экспорттық мүмкіндіктерге жәрдемдесу	Қаржы институттары экспорттық жобаларды дамыту, халықаралық жәрмеңкелер мен көрмелерге қатысу, сондай-ақ халықаралық сауда мәселелері бойынша консультациялық қолдау көрсету үшін қаржылық қолдау көрсету арқылы ШОБ-тың экспорттық мүмкіндіктерін кеңейтуге көмектесе алады.

Осылайша, қаржы-несие секторы қоғамның тұрақты экономикалық өсуіне және әлеуметтік дамуына ықпал ететін шағын және орта бизнесті дамытуды белсенді қолдау үшін айтарлықтай мүмкіндіктерге ие. Шағын және орта бизнесті қолдау экономикалық өсу мен дамуға ықпал етіп қана қоймайды, сонымен қатар жұмыссыздықтың төмендеуіне және қоғамдағы теңсіздіктің төмендеуіне ықпал етеді. Осындай аталған мүмкіндіктер негізінде еліміздегі қаржы-несие секторы шағын және орта бизнесті дамытуға белсенді қолдау көрсете алады. Жалпы, шағын және орта бизнесті дамыту қазіргі таңда Қазақстан үшін басымдық болып табылады және үкімет оның өсуі мен дамуы үшін қолайлы орта құру жөнінде шаралар қабылдауды жалғастырады. Бұл елдің тұрақты экономикалық дамуына ықпал етіп қана қоймай, әлеуметтік прогреске және халықтың өмір сүру сапасын жақсартуға ықпал етеді.

Әдебиеттер

1. Кәсіпкерлікті дамытудың 2021 – 2025 жылдарға арналған ұлттық жобасы
2. «Бастау Бизнес» жобасы аясында кәсіпкерлік негіздерін оқыту: оқу құралы, Авторлар: Б.Е.
3. Оразғалиев, Н.Е. Жұлдызбаев, Т.Е. Рахимжанов. - Астана, «Шаңырақ-Медиа» ЖШС, 2018, – 250 б.
4. <https://www.gov.kz/memleket/entities/kgd>

Мұсағали А.А., 2 курс (Қарағанды Бөкетов университеті)
Ғылыми жетекші- э.ғ.м., аға оқытушы Артакшинова В.С.

БАНКТЕРДЕГІ ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯНЫҢ ПЕРСПЕКТИВАСЫ

Бүгінгі таңда бүкіл әлем бойынша банк құрылымдары инновациялық жобаларды жүзеге асыруға және дамытуға бағытталған. Бұл бағалық емес бәсекелестің тиімділігіне байланысты, әсіресе батыс еуропалық банк нарығы сияқты пайыздық мөлшермелері төмен нарықтар үшін маңызды. Ғылыми-техникалық прогресс сандық технологияларды пайдалану шығындарын азайтуға мүмкіндіктер ашты. Цифрлық технология өнімге негізделген көзқарастан тұтынушыға бағытталған тәсілге көшуге мүмкіндік береді.

Цифрлық экономика- бұл ақпараттық-коммуникациялық технологиялар қолдайтын экономикалық қызметтің, коммерциялық операциялардың және кәсіби өзара әрекеттесудің дүниежүзілік желісі. Әлеуметтік-тарихи дамудың әр кезеңіндегі экономика сөзбе-сөз сандық кеңістіктің бір түрі болды. Кез-келген бизнестің көрсеткіштері, сондай-ақ экономикалық терминдер сандармен көрсетілген. Пайда, шығындар, шығыстар, кірістер, салықтардың мөлшері мен ставкалары, салық базасы, инфляция деңгейі, бюджет тапшылығы, ЖІӨ көлемі, негізгі ставка мөлшері және басқалары. Барлық сандық көрсеткіштер микро және макроэкономикалық деректерді көрсете отырып, құжатталған түрде жинақталады. Олар елдің әлеуметтік-экономикалық саясатын әзірлеу, бекіту, кейіннен іске асыру және соның салдарынан оның қаржылық саясатын дамыту үшін қажет[1].